

XXX. ÉVFOLYAM 1. SZÁM 2020.

Zeneszó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK
SZÖVETSÉGE – KÓTA LAPJA

50 ÉVES
A KÓTA
2020

KÓTA-DÍJ
ÜNNEPÉLYES ÁTADÁSA

Fő támogató

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

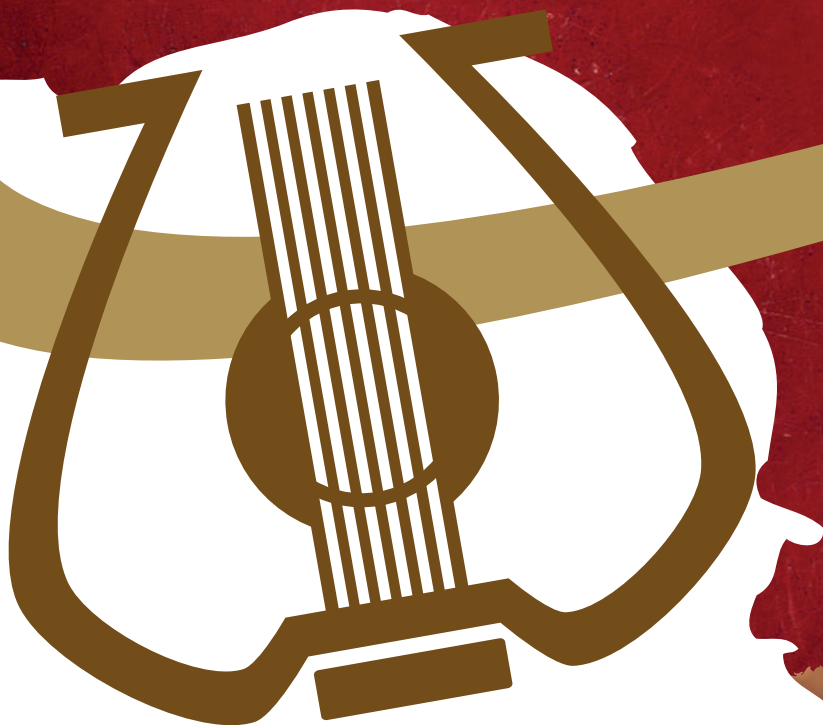
HANGRÓL HANGRA...

AZ IFJÚSÁGI KÓRUSÉNEKLÉSÉRT

50 ÉVES
A KÓTA
2020

ORSZÁGOS PROGRAMSOROZAT
az 50 éves KÓTA szervezésében

www.kota.hu

2019. évi KÓTA díjak (Pribay Borbála).....	3-10. oldal
Szőnyi Erzsébet a Nemzet Művésze (Márkusné Natter-Nád Klára).....	11-14. oldal
Sugár Rezső születésének 100. évfordulójára emlékezünk (Dr. Mindszenty Zsuzsánna)	14-16. oldal
130 éve született B. Sztojanovits Adrienne karnagy (Fehér Anikó).....	16-17. oldal
Karácsonyi koncert és jubileum (Réger Mónika)	18. oldal
Ének-zenét Tanítók Országos Egyesületének Állásfoglalása Az Új Nemzeti Alaptanterv Zenei Fejezetével Kapcsolatban (ÉTHOSZ).....	19. oldal
Egy kis technika 145. (Dr. Bruckner Adrienne)	19. oldal

KÖSZÖNTJÜK SZÜLETÉSNAPIJÁN

a 65 éves ARANY JÁNOS karnagyot, egyetemi tanárt	(1955. 03. 28.)
a 70 éves SÁRY LÁSZLÓ zeneszerzőt	(1940. 01. 20.)
a 75 éves KOMLÓS KATALIN zenetörténészt	(1945. 02. 01.)
a 85 éves BALASSA SÁNDOR zeneszerzőt	(1935. 01. 20.)
a 85 éves TERÉNYI EDE zeneszerzőt	(1935. 03. 12.)
a 95 éves SÁROSI BÁLINT népzeneudóst	(1925. 01. 01.)

Sok szeretettel gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget, sok sikert kívánunk!

ÉVFORDULÓK:

80 éve született CZIDRA LÁSZLÓ blockflöte-művész	(1940. 02.10.–2001.01.21.)
85 éve született DOBSZAY LÁSZLÓ zenetudós	(1935. 02.02.–2011.08.26.)
85 éve született SZÉKELY MIKLÓS karnagy	(1935. 03.26.–2005.08.29.)
90 éve született TARCZAI ZOLTÁN karnagy	(1930. 01.05.–2009.12.26.)
90 éve született PETROVICS EMIL zeneszerző	(1930. 02.09.–2011.06.30.)
90 éve született NÓGRÁDY LÁSZLÓ karnagy	(1930. 03.14.–2017.04.02.)
90 éve született PÓCZONYI MÁRIA karnagy	(1930. 03.25.–2017.11.11)
100 éve született JÁRDÁNYI PÁL népzene kutató, zeneszerző	(1920. 01.30.–1966.07.29.)
100 éve született UJFALUSSY JÓZSEF zenetudós	(1920. 02.13.–2001.01.21.)
120 éve született VÁSÁRHELYI ZOLTÁN karnagy	(1900. 03.02.–1977.01.27.)
130 éve született STOJANOVITS ADRIENNE karnagy	(1890. 01.05.–1976.06.24.)
145 éve született ALBERT SCHWEITZER teológus, orvos, kultúrfilozófus, orgonaművész, zenetörténész	(1875. 01.14.–1964.09.04.)

2019. ÉVI KÓTA DÍJAK

2020. január 26-án tartotta idei díjátadó ünnepségét a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA. A nem hivatásos kórus- és népzenei élet kiemelkedő képviselőinek a Magyar Kultúra Napja alkalmából nyújtották át a kitüntetést, melyet a díj 2004-es megalapítása óta a szövetség Művészeti Bizottsága javaslatai alapján ítél oda a szervezet. A KÓTA-díjakat számos különböző kategóriában osztják a kiemelkedő eredménnyel végzett művészi munka és a közösségért végzett áldozatos tevékenység elismerésére – idén 11 kategóriában 43 díjazottat ünnepelhettünk.

A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium zsúfolásig telt Nagyszalontán tartott átadó ünnepségen a hagyomány szerint négy érintett együttes is fellépett: a Kórus kategóriában díjazott Gregor József

Általános Iskola Jubilate Nagykórusa valamint a Vasas Művészegyüttes Vass Lajos Kórusa Budapestről, a Karnagy kategóriában díjazott Hoffmann-né Kemenes Vera által vezetett Vox Femina Nőiakar Komáromból, illetve a Népzenei együttes kategóriában díjazott Bodzavirág Népdalkör Alsópáhokról. Az ünnepségen a hazai amatőr zenei élet számos kiválósága mellett jelen volt Rónaszékiné Keresztes Monika, az Emberi Erőforrások Minisztériuma magyar zenei nevelésért felelős miniszteri biztosa is, hogy a díjazottaknak gratuláljon.

A 2020-ban 50. évfordulóját ünneplő KÓTA idén először adott ki Nagydíjat: Életmű kategóriában Párkai István professzor úr vehette át a hálás tanítványok köszöneteképpen.

A díjakat átadták:

Dr. Mindszenty Zsuzsánna,
a KÓTA elnöke

Birinyi József,
a KÓTA társelnöke

Gerenday Ágnes,
a KÓTA Művészeti Bizottságának elnöke

Hartyányi Judit,
a KÓTA elnökségi tagja

Saltzer Géza,
a KÓTA Nemzetiségi Szakbizottságának elnöke

Somogyváry Ákos,
a KÓTA Tanácsadó Testületének elnöke

KÓRUS KATEGÓRIA

Concordia Vegyeskar – Komarno

A komáromi Concordia Vegyeskar 1980 májusában alakult a *Csemadok* komáromi helyi szervezete mellett. Jelenleg a Polgári Társulás segíti az ének-
kar aktív tevékenységét. A kórus 1981-től a galántai Kodály Napok többszörös
aranykoszorús résztvevője, a Felvidék magyarlakta falvaiban is gyakran szere-
pelnek és Szlovákiában, valamint számos európai országban is rendszeresen
koncerteznek. Vezetőjük a megalakulás óta Stubendek István karnagy.

A díjat átvette **Stubendek István** karnagy.

Gregor József Általános Iskola Jubilate Nagykórusa

A kórus Budapest XVII. kerületében lévő iskolában működik. Évek óta ki-
magasló színvonalú az ének-
kar munkája, melyeket a minősítőkon
megerzett
legmagasabb minősítések támasztanak alá. A legutóbbi Kodály Versenyünkön
arany diplomát kaptak. A KÓTA hangversenyein számos alkalommal szere-
peltek nagy sikerrel.

A díjat átvette **Dávid Krisztina** karnagy és
Molnár Anna intézményvezető.

Marczibányi téri Kodály Iskola Leánykara

A Marczibányi téri Kodály Iskola Gyermekkara és Leánykara évtizedek óta
eredményes résztvevője a hazai és nemzetközi versenyeknek, fesztiváloknak.
Széles repertoárjukon belül is kiemelkedik számos mai magyar szerző kórus-
műveinek avatott előadása. Karnagyaik már két évtizede vezetnek közösen az
együttessel.

A díjat átvette **Őri Csilla** és **Uherezky Eszter** karnagyok.

Vasas Művészegyüttes Vass Lajos Kórusa

A kórus 1903-ban alakult először férfikarként, majd 1948-ban vegyeskarrá
szerveződött. Már akkor kialakult az ének-
kar három fő profilja: a kortárs ma-
gyar zene tolmácsolása, az a cappella irodalom, valamint a nagy oratórikus
művek előadása.

Az egykori Vasas Kórus névhez számos magyar mű ősbemutatója fűződik
pl. Kodály Zoltán: Fölszállott a páva, Vass Lajos: Mathias Rex c. művei. Az
együttessel vezetői többek között Vaszy Viktor, Vásárhelyi Zoltán, András Béla
voltak, 1962-től 1992 novemberében bekövetkezett haláláig Vass Lajos Erkel-
díjas zeneszerző-karnagy vezette, később Somos Csaba, jelenleg pedig Bárd
Judit a vezető karnagy. Számos rangos bel- és külföldi kitüntetés birtokosai.

A díjat átvette **Bárd Judit** és **Szűcs Dániel** karnagyok
Fodor Tamás, a Vasas Művészegyüttes Alapítvány igazgatója.

KARNAGYI KATEGÓRIA

Arany János karnagy

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem és a Református Gimnázium tanára, vala-
mint 2015 óta a Tiszántúli Református Egyházkerület zeneigazgatója, a Debreceni Kollégiumi
Kántus társ-karnagya és a budapesti Psalterium Hungaricum kórus alapítója és jelenlegi vezetője.
Doktori címét Kodály szövegkezeléséről írott munkájával a Jyväskyläi egyetemen szerezte. Kar-
nagyi pályafutása során dolgozott iskolai ének-karral, férfikarral, kamarakórus-sal is. Produkcióira
mindig az igényesség és a magas szintű muzikalitás jellemző.

Cseri Zsófia karnagy,

Egyetemi adjunktus, az Erkel Ferenc Vegyeskar karnagya. 2008-2018-között a Szegedi Tudományegyetem oktatója volt, jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Karmester és Karvezető Tanszékének óraadó tanára. Kórusával számos rangos díjat nyert itthon és külföldön. 2012 óta rendezi a nagy sikerű Szinkópa Vegyeskari Találkozót, kurzusok, konferenciák előadója, kiváló, szuggesztív karnagy.

Erdélyi Ágnes karnagy

Kiemelkedő munkássága virágzó zenei életet teremtett Veszprém városában, a kicsiny gyermekektől a felnőttekig mindenkit a tevékeny muzsikálás bűvkörébe vont. Fáradhatatlanul és magas színvonalon szólalnak meg együttese, közülük is kiemelkedik Veszprém Város Vegyeskara, amellyel számos hazai és nemzetközi sikert ért el az elmúlt évtizedekben. Sok éve önzetlen segítőtje a magyar kóruszövetségnek, amiért külön köszönetet mondunk.

Hoffmann-né Kemenes Vera

40 éve vezeti a komáromi VOX FEMINA Nőikart, melynek tagjai túlnyomórészt pedagógusok. Igényes zeneiséggel válogatja az együttes repertoárját, melyben a magyar klasszikus zeneszerzők mellett régebbi korok zenéje is szerepel. Hoffmann-né Kemenes Vera több mint 4 évtizedes pedagógiai és kórusvezetői munkássága során a legifjabb korosztályok számára is népszerűsíti a kóruszenét.

ZENESZERZŐ / ZENEÍRÓ KATEGÓRIA

Dr. Juhász Előd, zenetörténész

Talán nincs is olyan jelentős zenész, aki ne találkozott volna legalább egy riportműsor erejéig Juhász Előddel, aki a mai napig fáradhatatlanul és magas színvonalon végzi zenei ismeretterjesztő munkáját. Bámulatos az a tájékozottság, és csodálatra méltó az a lelkesedés, amellyel még most is, 81 éves korán túl is készíti műsorait, írja könyveit, és kitartóan végzi sok évtizede tartó munkáját, tovább növelve gazdag életművét. A KÓTA díjjal szeretnénk megköszönni és elismerni kiemelkedő tevékenységét!

Kovács Mária karnagy, zeneíró

Kovács Mária a Zeneakadémián, illetve az ELTE Bölcsészkarán szerezte diplomáit. A zenei és könyvtárosi tudás ideális alapot adott arra, hogy élete során a tanítás mellett, mint zeneíró is működjön. A Liszt-kutatásokkal kapcsolatos publikációi, valamint többek között a magyar énekkari történelemmel kapcsolatos írásai, vagy hanglemezmertetői egyaránt értő, gondos munkáról tanúskodnak. A KÓTA Zeneszó című folyóiratát 1992-től 1999-ig szerkesztette. Jelenleg is aktívan dolgozik különböző kultúrtörténeti dokumentumok feldolgozásán.

Tillai Aurél Kossuth-díjas karnagy, zeneszerző

Azt is mondhatnánk, hogy jelenkorunk egyik legszélesebb látókörű kultur-személyisége. Első diplomáját magyar-ének szakon szerezte, de a későbbiekben zeneszerzést, zeneelméletet, és karvezetést is végzett. 1952-től oktatott a pécsi Tanárképző Főiskolán. 1982-től a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem zeneelmélet- és karvezetés-tanára, 2000-től Professor Emeritus. Karnagy 1958-tól a Pécsi Nevelők Háza Kamarakórusa, 1965-től a Mecsek Kórus élén. 44 évig állt a Pécsi Egyetemi Kórus élén. A KÓTA elnökségének és művészeti bizottságának tagja. Zeneszerzőként hangszeres és vokális zeneműveket is ír. Kórusművei, oratórikus kompozíciói páratlanul népszerűek. Ezúttal zeneszerzői tevékenysége elismerésül részesül KÓTA díjban.

Zelinka Tamás zenetanár, zenei író

A zenei ismeretterjesztés egyik emblemikus alakja. Több, mint 6000 ifjúsági koncertet vezetett Budapesten és vidéken, TIT előadásokat tartott, művelődési házakban a legifjabbaktól a legidősebb korosztályig sok-sok embert tett boldoggá azzal, hogy bevezette őket a zene titkos birodalmába.

1972 óta szerkesztője, majd később felelős szerkesztője a Parlando című folyóiratnak, 2012 óta az internetes változatot is ő gondozza magas szakmai tudással, fáradhatatlan energiával. Jó egészséget és további munkakedvet kívánunk neki!

TANÁRI KATEGÓRIA

Auth Ágnes énektanár, karnagy

Szülővárosából, Pécsről Székesfehérvárra kerülése után először általános iskolában, majd 25 évig a Teleki Blanka Gimnáziumban tanított. Elhivatottság, szakmai tudás, és ami nagyon fontos: szeretet jellemezte mindig is a munkáját. Nem tagozatos iskolai kórusaival számos rangos díjat nyert, generációkkal szeretette meg az éneklést, az igényes kóruszenét.

Boros Erzsébet népzene tanár – Csombord, Nagyenyed környéke

Boros Erzsébet Csokonai-díjas népdalénekes, óvónő, pedagógus, A Csutorás Nemzetközi Népzenei és Néptánc Táborok állandó népi ének tanára, a Hajnal akar lenni... Kárpát-medencei Népdaléneklési verseny kétszeres győztese, majd állandó zsűrijének tagja. Erdélyben néptánc-csoportot, zenészeket, énekeseket tanít, népzenei fesztivált szervez. Munkássága meghatározó a népzenei mozgalomban.

Csider István népzene tanár – Mezőtúr

A Népművészet Ifjú Mestere, Ki-Mit-Tud győztes citerás, népzeneész, népzene tanár, a mezőtúri Szivárvány Citeraműhely alapítója, művészeti vezetője. A többszörös Aranypáva Nagydíjas Szivárvány Citerazenekar irányítója. A Mezőtúron működő művészeti iskola népzene tanára, több generáció tehetségeinek felszínre hozója, Aranypáva Nagydíjas együttesek vezetője. A KÓTA Népzenei Szakbizottság tagja, a KÓTA Aranypáva Népzenei Minősítők, a Mezőtúri Gyermek Citerazenekarok Találkozója kiváló szervezője.

Husi Gyula népzene tanár

Népzene tanulmányait a még élő adatközlőknél kezdte a 70-es évek közepén. Később táborokban, továbbképzéseken bővítette ismereteit. 2004-ben tanári diplomát szerzett a Nyíregyházi Egyetem népzene szakán. Tanított Somogyjádán, Szennán. Az általa vezetett együttesek sikeresen szerepelnek népzenei versenyeken, KÓTA Aranypáva Népzenei Minősítőkon. Népzene oktatói tevékenysége mellett koncertező, táncházakban muzsikáló zenész, a Somogy zenekarban, Juhos és a Kiskondás együttesben is muzsikál.

Makkai Gézné énektanár, karnagy

Karvezetői és tanári pályája Baja városához kötődik. Ének-zene tagozaton tanított, majd megalapította a ma Lukin László nevét viselő ének-zene tagozatos iskolát. Színes egyénisége, pedagógiai érzéke felnőtt kórusának ragyogó vezetésében is tükröződik. A KÓTA rendezvényein sokszor szerepelt kórusával. A Püskösdváros Fesztivált az elmúlt évben 11. alkalommal rendezték meg Baján. Igényes munkáját, a KÓTA-hoz való kötődését ezúton köszönjük.

Dr. Makráné Kónya Melinda énektanár, karnagy

Komló városa a bányászat mellett évtizedeken keresztül a kiváló kórusairól volt híres. Makráné Kónya Melinda először a kicsinyek kórusát vezette, majd Tóth Ferencről 1991-ben átvette a nagykórust. Velük számos magas minősítést szerzett, utazásaik során Európa különböző országaiban vitték sikerre a magyar kóruskultúrát.

Sárközyné Pomázi Ágnes énektanár, karnagy

Sárközyné Pomázi Ágnes a tatabányai Kodály Zoltán Ének-zene tagozatos Általános Iskolában az alsó tagozat tanára és a Kicsinyek Kórusának vezetője. Iskolai munkaközösség vezető, iskolájuk 2017 óta az OH Bázisintézménye. Ennek keretében bemutató órákat tart, és megosztja tudását a továbbképzéseken résztvevőkkel. Nagyhatású pedagógus, ezt díjazza most a KÓTA.

ÉLETMŰ KATEGÓRIA

Prof. Párkai István Kossuth-díjas karnagy, zongoraművész, tanszékvezető egyetemi tanár, a KÓTA tiszteletbeli elnöke

A Magyar Művészeti Akadémia tagja, Kossuth-, Liszt- és Bartók-Pásztory-díjas. A Nemzet Művésze, professor emeritus karmester, karvezető tanár. 1963-ban megalapította a Liszt Ferenc Kamarakórust, amelynek 30 évig vezető karnagya volt, a Zeneakadémia nagy kórusával és számos egyéb kórossal gyakran vendégkarnagyként is fellépett. Jelentős szerepe van a régi és a kortárs kóruszene bemutatásában. Szerepléseit számtalan felvétel és díj őrzi. A kórusvezetés alapjairól írott tankönyve a szakma legfontosabb tankönyvének számít. Pedagógiai munkássága révén jelenleg tulajdonképpen minden élő karvezető közvetve, vagy közvetlenül az ő tanítványának számít. Kedves Tanár Úr, köszönjük, hogy tudását, tapasztalatait mindig önzetlenül átadta, köszönjük, hogy élete példa lehet számunkra.

Dr. Gerzanics Magdolna énektanár, néprajzkutató

Vass Lajossal együtt a KÓTA alapításától kezdve népzene gyűjtő, énektanár. A népzenei mozgalmat segítő, tanító, szervező, utóbb irányító kiváló szakember. A KÓTA Népzenei Szakbizottságnak tagja, az Aranypáva Nagydíjas gálák állandó zsűri tagja, a Vass Lajos Népzenei Szövetség tiszteletbeli szakmai vezetője, sok magyar és nemzetiségi népzenei együttes sikeres patrónusa a Kárpát-medencében, a népzenei mozgalom szakújságírója, a ZeneSzó KÓTA lapban számtalan kiemelkedő cikk szerzője, sok tehetség pályára állítója, a Csokonai Vitéz Mihály-díj kuratóriumának tagja, Életfa-díjas folklorista.

Dr. Várnai Ferenc énektanár, zeneszerző, népdalgyűjtő

A KÓTA alakulása óta meghatározó szerepet tölt be a Szövetség életében. Zenepedagógus, ének szakfelügyelő, zeneszerző, népzene gyűjtő, aki kórus, zenekari és népzenei területen is meghatározó szakember. A Magyar Rádió pécsi stúdiójának munkatársaként számos zenei műsort, felvételt készített. Olsvai Imrével együtt a KÓTA népdalkör-vezetői, zenekarvezetői tanfolyamának indító, vezető tanára. A zenei és népzenei mozgalmat sok kiemelkedő zeneszerzői alkotással, népzene gyűjtéssel, kiadványokkal gazdagította. Zenei és pedagógiai életműve egyaránt kiemelkedő.

A díjat átvette felesége, **Dr. Várnai Ferencné Erzsébet**.

MECÉNÁS KATEGÓRIA

Erdei Attila népzene tanár, népzenei rendezvényszervező – Dévaványai Folkműhely

A Nyíregyházi Egyetemen végzett népzene tanár. A Dévaványai Folk Műhely alapítója, művészeti vezetője, a Dévaványai Művészeti Iskola tanára. A Kádár Ferencről elnevezett Népzenei és Néptáncverseny indítója és a KÓTA Aranypáva minősítők szervezője. Sok kimagasló Aranypáva Díjas illetve Aranypáva Nagydíjas növendék nevelt feleségével közösen, aki szintén népzene tanár. A népzene a családban is jelen van, hiszen gyermekei is kiváló muzikusok.

Szabó László zenetanár, népművelő, igazgató – Tarpa

A Megyei Pedagógiai Intézet Közművelődési Osztályának munkatársaként, majd vezetőjeként főként a népzene és néptánc volt szakterülete. Táborokat, továbbképzéseket szervezett, fáradhatatlanul dolgozott szaktanácsadóként. A megyei népzenei élet felpozíciójában példaeértékű a munkája. Az általa 1991-ben életre hívott tarpai Megyei Népzenei Fesztivált irányította, s ma nyugdíjasként is részt vesz a szervezésben. Életútját az értékek iránti elkötelezettség jellemzi, a népzenei hagyományok tanításában, terjesztésében kiemelkedő szerepe van.

Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium

Több évtizede a KÓTA egyik legjelentősebb partnere a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium. Könnyű megközelíthetősége, jó akusztikája és hangulatos belső tere révén kóruskoncertek ideális helyszíne. Számos színvonalas rendezvényünknek adott otthont az iskola patinás Díszterme. Nemcsak a kiváló körülmények, de az iskola részéről tapasztalható rendkívüli rugalmasság, segítőkészség is indokolja a KÓTA mecénás díjának odaítélését.

A díjat átvette **Lőrincz Éva** oktatási igazgatóhelyettes.

Magyar Nemzeti Galéria

1972 óta fogadja be és biztosít kitűnő helyszínt a Magyar Nemzeti Galéria a Vasárnapi Kórusmuzsika című koncertsorozatnak. Azóta – két nyári hónapot kivéve – minden vasárnap (az utóbbi években minden második vasárnap) kórusmuzsika csendül fel a Galériában, mely a múzeum közművelődési programját gazdagítja és Budapest zenei életét színesíti. Köszönjük a lehetőséget.

A díjat átvette **Dr. Vígh Annamária** főigazgató-helyettes.

POSTUMUS KATEGÓRIA

Anker Antal énektanár, karnagy, vezető szakfelügyelő

Anker Antal 1930. július 31-én született Budapesten. 1949-52 között a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola középiskolai tanárképző, egyházzene és karvezető szakán tanult. 26 évig tanított a Szerb Antal Gimnáziumban, majd a Budapesti Tanítóképző Főiskola, később a Szilágyi Erzsébet Gimnázium tanára is lett. 1977-től fővárosi szakfelügyelőként segítette a pedagógus kollegák munkáját. Több mint 50 év aktív zenepedagógiai munkájával, szakfelügyelőként kifejtett munkásságával hagyott nyomot, emlékét őrizzük.

A díjat átvette fia, **Anker András**.

G. Horváth József zenetanár, karnagy

Bárdos Lajos zeneszerző tanítványaként és vejeként meghatározó alakja volt a magyar kórusművészetnek az ötvenes évektől egészen a kilencvenes évek végéig. Az általa létrehozott Bárdos Lajos kórus egy nagy hagyomány örököse, amelyet a II. világháború előtti magyar kórusmozgalom elindítói – többek között Kodály és Bárdos – alapoztak meg. G. Horváth József ennek a nemes örökségnek méltó őrzője és folytatója volt.

A díjat átvette fia, **G. Horváth Ákos**.

Szlama László népzeneész – Dabas

A dabasi népzenei műhely alapítója, több Aranypáva és Aranypáva Nagydíjas együttes művészeti vezetője volt. Két lányával és fiával közösen is koncerteztek. Gyermeké, ifj. Szlama László az Óbudai Népzenei Iskola és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem pengetős tanára lett. Tanítványaival a Csutorás Népzenei táborok állandó résztvevője volt. A KÓTA Népdalkör vezetői, zenekarvezetői továbbképzését is elvégezte. Munkássága során sokakkal megszerettette a népzene.

A díjat átvette lánya, **Szlama Ildikó**.

Timár Imre énektanár, karnagy

Zeneakadémiai tanulmányai után a Honvéd Művészegyüttesnél dolgozott. Tanított és a leánykart vezette a Kanizsai Dorottya Gimnáziumban, majd a Budapesti Tanítóképző Főiskolán oktatott, ahol a nőikara hazai és nemzetközi hírnévre tett szert. A Siófoki Dalkört 35 éven át vezette, és karnagy volt a Siófoki Bányász Női karnak, valamint a Siófoki Városi Gyermekek és Ifjúsági Kórusnak is. Timár Imre kórusvezetőként a klasszikus énekkari hagyományok kiemelkedő követője volt. Emlékét őrizzük!

A díjat átvette lánya, **Timár Cecília**.

NÉPZENEI KATEGÓRIA

Méry Margit néprajzkutató – Pozsony

Magyar Arany Érdemkereszt díjas pedagógus, majd néprajzi szakelőadó, a Szlovák Tudományos Akadémia Néprajzi Intézetének munkatársa, és a Szlovák Rádió Magyar Adása számára szerkesztett néprajzi műsorokat. Fáradhatatlan munkásságával sokak számára életre szóló zenei élményeket, hagyománytisztelést, ismereteket adott.

Pavella Krisztina népzénesz, népzene tanár, együttes vezető – Bugyi

A Népművészet Ifjú Mestere, a KÓTA zenekarvezetői, népdalkör vezetői tanfolyamán végzett. A Bugyi község népzenei műhelyében működő Pántlika Énekegyüttes tagja. A vecsési többszörös Aranypáva Nagydíjas Labdarózsa Együttes művészeti vezetője és több környékbeli együttes sikeres szakmai irányítója, segítője. Számos CD-t adott ki felnőttek és gyermekek számára.

NÉPZENEI EGYÜTTES KATEGÓRIA

Bárándi Citerás Egyesület

A Bárándi Citeraegyüttes 1998-ban alakult, 2005-től a Bárándi Citerás Egyesület keretében működnek. Meghatározó szereplői ízes, hagyományos citeramuzsikával a megyei és országos rendezvényeknek, citerás tábortokat szerveznek. A KÓTA Aranypáva Nagydíjat és a Vass Lajos Nagydíjat is kiérdemelték. 2010-ben az együttes megkapta az Oktatási és Kulturális Minisztérium Miniszteri Elismerő Oklevelét, 2012-ben Hajdú-Bihar Megye Prima Primissima Díját.

A díjat átvette **Berde Sándor** együttes vezető.

Bodzavirág Népdalkör – Alsópáhok

Többszörös Aranypáva nagydíjas népdalkör. Példaértékű közösség, amely a népzénet kiválóan, hitelesen tolmácsolja, továbbadja a fiatalabb generáció számára. KÓTA Aranypáva Nagydíjas Gálahangversenyek és szakmai továbbképzések szervezői, kiváló házigazdái. A magyar népzenei igazi nagyköveteiként, kimagasló, egységes, stílusos, kisugárzó éneklésük sokakat von be a népzene kedvelők soraiba.

A díjat átvette **Füle Jánosné Kiss Hajnalka** művészeti vezető.

NEMZETISÉGI KATEGÓRIA

Furmicska Néptánc Egyesület

Az együttes a Budapest környéki szlovákság zenei népszokásainak, táncos hagyományainak kimagasló, több generációt átfogó képviselője és továbbadója. A szlovák hagyományokat stílushű előadásmódban tanítják, mutatják be. A KÓTA Aranypáva Népzenei Minősítőkon példaértékű eredményeket érnek el.

A díjat átvette **Szabó Erzsébet** egyesületi elnök.

Rábfüzesi Német Asszonykórus / Frauenchor Raabfidisch

A Rábfüzesi Asszonykórus 1976-ban alakult. Az Unger Magdolna és Unger Edit vezetésével működő kórus nagy sikereket ért el határon innen és túl. Tagjaikat Düsseldorftól Rábfüzesig toborozzák. A nyugat-magyarországi hiányzó népdalkincs gyűjtését és ápolását kiemelt feladatuknak tekintik. A kórus munkásságát két CD örökítette meg. 1996-ban „Szentgotthárd Városért” kitüntetésben részesültek, 2014-ben megkapták a „Zöld Szentgotthárd” címet és 2015-ben bekerültek a „Vas megyei értéktár”-ba.

A díjat átvette **Unger Magdolna** együttes vezető, **Unger Edit** művészeti vezető és **Unger Bernadett**.

KÓRUSÉNEKES / KÓRUSTITKÁR KATEGÓRIA

Dr. Baricz Zsoltné ny. énektanár – Szegedi Bartók Kórus

Gimnazistaként a Kardos Pál által vezényelt Bartók Kamarakórusban kezdett énekelni. 1969 óta kórustag! A Vegyeskar számos sikerének is részese. A kórus nőikarrá alakulása óta is folyamatosan egyik oszlopa az együttesnek. Elkötelezett, fél évszázados kórustagságának méltó elismerése a KÓTA-díj.

Dinnyés István kórustag – Láng-Acélhang Férfikar

Dinnyés István kórusmúltja 1950-ben kezdődött, közel hét évtizede énekel énekkarokban. Régebben a Ferencvárosi Herz, a Volánbusz, a Magyar Kábel, az ÉDOSZ, a Vám és Pénzügy-őrség és a Pataky Kóbánya Férfikar kórusaiban, jelenleg pedig a Láng-Acélhang Férfikarban és a Braunhaxler (német) Vegyeskarban tevékenykedik. Igazi közösségi ember, kitűnő szervező, mindenben segítőkész, szociálbilis, dinamikus egyéniség, a tenor szólam oszlopos tagja. Rendszeresen kíséri más énekkarok munkáját, fellépéseit.

Kóvári István kórustag – Pécsi Bartók Béla Férfikar

1969 szeptembere óta, több mint ötven éve tagja a Bartók Béla Férfikarnak. Családi hagyományt ápolnak ezzel, hiszen édesapja és testvére is évtizedeket töltöttek el az együttesben. A család 65 éve képviselteti magát a kórusban. Kóvári István jelenleg is a kórus titkára. Kérdemelte a Bartók Béla Férfikar örökös tagja megtisztelő címet. Az együttesrel 42 díjat nyert hazai és nemzetközi kórusversenyeken.

Kulcsárné Csejte Marianna énektanár, népzenei rendezvényszervező – Gellénháza

Gellénházán és a környékén, Zala megyében magas színvonalú hagyományörző és hagyományápoló generációkat nevel ki. A KÓTA Zenekar- és Népdalkör-vezetői Tanfolyamát kiváló eredménnyel elvégzett énektanár. Számos Aranypáva díjas felnőtt és gyermek együttes művészeti vezetője. Zala megyében a KÓTA Aranypáva térségi és országos minősítők állandó szervezője.

Lemle Zoltán lelkész, kóruselnök – Szekszárdi Gárdonyi Zoltán Református Énekkar

Lemle Zoltán református lelképásztor, kóruselnök.

Szekszárdon több zenei együttes alapító tagja volt: a Madrigálkórusnak, a Gárdonyi Zoltán Református Együttesnek, a Szekszárd Big Bandnek, a Szekszárdi Spirituálé Együttesnek. A Szekszárdi Gárdonyi Zoltán Református Együttest Lemle Zoltán 1994-ben alapította. Az egyházi kórus hamarosan a város kiemelkedő művészeti együttesévé vált. Lemle Zoltán igehirdetőként, kórustagként és tenor szólószerepet éneklőként is szolgál Isten dicsőségére.

Süli Zoltán kórustitkár – Csókai Rákóczi Férfikórus

A többszörös Aranypáva Nagydíjas, Olsvai Imre-díjas, KÓTA díjas Csókai II. Rákóczi Ferenc Férfikarnak állandó tagja, az együttes titkára és a településen működő együttesek népzenei életének összefogója. Fáradhatatlan szervezői munkássága mintaértékű. A KÓTA Stafétaátadó Zenei Világnapi rendezvény szervezője.

Walthier Tamás kórustag – Budai Ciszterci Szent Imre templom Szent Alberik Kórusa

Walthier Tamás a Budai Ciszterci Szent Imre Templom kóruseseményeinek minden területen (hangversenyek, évfordulók, utazások, kirándulások, alapítvány kezelése) 47 éve fáradhatatlan „motorja” – szervezője. A KÓTA Felügyelő Bizottságában kifejtett tevékenységét is köszönjük ezúton.

SZÖNYI ERZSÉBET A NEMZET MŰVÉSZE

Szőnyi Erzsébet csodálatos életkort ért meg. 95-ik születésnapját gyönyörű hangversenyekkel ünnepelték. Megadatott neki, hogy jelen lehessen és részese lehessen az őszinte ünnepléseknek, örüljön művei előadásának, fogadja kollégái, barátai, egykori növendékei és tisztelői seregének elismerő és szeretetteljes köszönését, éljen a riportok lehetőségével.

Zeneszerzői tehetsége, rendkívüli tanári kvalitása, mindenkor pozitív irányba haladó. Lényeglátása, melynek birtokában magán- és közéleti kérdések kibogozhatatlannak tűnő gordiuszi csomóit volt képes átvágni, kivételes kapcsolatteremtő készséggel, káprázatos aktivitással párosult, és ami mindehhez az igazi értéket adta, az az ő szeretetteljes emberi lény. Fontos szerepet töltött be a magyar zenei élet vérkeringésében, a kodályi koncepció továbbélésében, melynek hatása jelentős módon nyilvánult meg nemzetközi vonatkozásban is, kiemelten a Nemzetközi Kodály Társaság sokirányú és széleskörű tevékenységében.

A zenével hatéves korában került kapcsolatba, zongorázni kezdett Benczúr Aglája gondos irányításával, emellett Laurisin Miklós professzornál összhangzattant tanult. 13 éves korában már komponált. Meghatározó élményt jelentett számára a Szilágyi Erzsébet Gimnázium növendékeként eltöltött 8 év, ahol az idő tájt a kor legnevesebb énektanára, Sztojanovits Adrienne tanított. A gimnáziumi leánykar nevéhez nagy sikerű Kodály-bemutatók sora fűződik, az egyik legnagyobb művét, a „Pünkösdlőt” Sztojanovits Adrienne-nek és tanítványainak ajánlotta Kodály Zoltán, aki személyesen is több ízben látogatott az iskolába. Szőnyi Erzsébet – jó zongorista lévén – gyakran kísérte a kórust, így Kodály már iskoláskorában megismerhette a kitűnő tanulót.

Az ifjúkor megalapozta Szőnyi Erzsébet élethivatását. A Zeneakadémián a Középiszkolai Ének-zenetanárképző szakon kezdte tanulmányait, de kapcsolódott hozzá a zongora főtanszak Szegedi Ernőnél, a következő évtől már zeneszerzés szak Viski Jánosnál, karnagyképző Ferencsik Jánosnál. Kodály népzene óráin Szőnyi tudása túlnőtt az átlagon, így történt, hogy a Mester, néhány hónapos távolléte idejére a kiváló ifjú tanítványt bízta meg helyettesítésével. (Elismert zenetudósok, zeneszerzők, így Eősze László, Bónis Ferenc gyakran emlegették később, hogy az ifjú Szőnyi Erzsébet tanítványai lehettek.)

Középiszkolai tanári diplomáját 1945-ben szerezte, első állása a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban volt. 1947-ben a véletlenek szerencsés találkozása folytán Szőnyi Erzsébet Francia Állami Ösztöndíjban részesült. A Párizsi Conservatoire-on töltött egyéves tanulmányi idő életre szóló élményt jelentett számára. Zeneszerzői stílusára különösen Olivier Messiaen és Nadia Boulanger hatása

volt jelentős.

Hazatérve, 1948-tól a Zeneakadémia tanára, majd tanszékvezető professzora lett. Miután én ugyanez évben nyertem fölvételt a Zeneakadémiára, örömmel sorolhatom magam Szőnyi Erzsébet első akadémiai tanítványai közé. Következő évtől szolfézs tárgyat tanított, egészen 1980-ban történt nyugdíjba vonulásáig. Szigora és embersége egyaránt elismerésre méltó és felejthetetlen a tanítványai számára, akik rajongva szerették.

Szőnyi Erzsébet figyelemmel kísérte tanítványai további pályafutását, és ez nagyon sokat segített abban, hogy megfelelő munkahelyre tudta őket javasolni. Folyamatosan kapcsolatot tartott velük, így megismerte az egész ország zenepedagógiájának a helyzetét, javaslataival gyakran tudott segítséget nyújtani, megoldást ajánlani. Őt magát is megismerte az egész ország.

Kodály Zoltán biztatására 1954-ben készült el első pedagógiai műve: A zenei írás-olvasás módszertana, kezdetektől a felsőfokig – a Zene-műkiadó gondozásában megjelent háromkötetes, gyakorlófüzetekkel kiegészített könyvsorozathoz negyedikként 1979-ben társult a Befejező kötet, felsőfok. Ugyanebben az évben a Gondolat Kiadónál látott napvilágot az Őt kontinensen a zene szolgálatában címet viselő és rendhagyó pedagógia-történeti útirajzokat tartalmazó kötete. Következett a Kodály Zoltán nevelési eszméi 1984-ben a Tankönyvkiadó gondozásában, majd ugyanott 1988-ban: Zenei irányzatok a XX. században. (Mindezen műveket idegen nyelvekre is lefordították.)

Szőnyi Erzsébet igen sokat tett azért, hogy a magyar zenei élet, a magyar oktatási módszer, a Kodály-koncepció világszerte ismertté és elismertté váljon. Jelentős szerepet játszottak ebben külföldi kapcsolatai. A nagy áttörést 1964 hozta. Visszaemlékezéseiből idézve:

„...az 1964-es rendkívül sikeres [budapesti] ISME konferencia után, az 1965-ben Bonnban rendezett Bundesschulmusik Woche (Szövetségi Iskolazenei Hét) mintájára alkalom kínálkozott egy hazai seregszemlére, mely betekintést nyújt az egész zenei nevelési vertikumra.” A nemzetközi sikerek és tapasztalatok impulzust adtak a hazai tanfolyamok és konferenciák szervezéséhez.

Egyik ilyen, Szőnyi Erzsébet által megszervezett

program volt a külföldieknek szóló Esztergomi Nyári Egyetem. A TIT Komárom-Esztergom megyei Egyesület keretében 1965 óta működő Dunakanyar Művészeti Nyári Egyetem létrehívását Szabolcsi Bence akadémikus kezdeményezte. A szervezéssel Szőnyi Erzsébetet bízta meg. A főnökséget 1967-ben Kodály Zoltán elvállalta, ám személyes közreműködésére váratlan halála miatt már nem kerülhetett sor. A Nyári Egyetem szervezője, irányítója, művészeti vezetője 1967 óta Szőnyi Erzsébet volt. A kéthetes tanfolyamra évente átlag száz résztvevő érkezett a világ szinte minden tájáról. A tanfolyam anyagát a magyar zenei nevelés, a Kodály koncepció megismertetése alkotta, a képzés kiváló magyar tanárok vezetésével, négy nyelven folyt. A Nyári Egyetem működésének csaknem 40 éve alatt közel négyezer külföldi hallgató ismerkedett meg az általuk „Kodály módszernek” nevezett zeneoktatás alapjaival.

A hazai szakemberek tapasztalatcseréjéhez kívánt Szőnyi Erzsébet fórumot teremteni egy országos Zenei Nevelési Konferencia megszervezésével. A vendéglátó szerepét Győr városa 1967-februárjában elvállalta; az elképzelést Kodály Zoltán is örömmel fogadta, de személyes részvételére sajnálatosan már nem került sor. A zenei programot Szőnyi Erzsébet szervezte, a legkiválóbb szakembereket hívta meg előadóknak és szekcióvezetőknek. Egyéves előkészítés után, 1968 nyarán került sor a megtartására. Óriási volt az érdeklődés, az első konferenciának hatszáznál több résztvevője volt, az ország egész területéről érkeztek ének- és zenetanárok óvodától középiskoláig, karnagyok, főiskolai oktatók, hangszeres tanárok.

Több szekcióban folyt a munka. Értékes előadások, remek kórusprodukciók és sok közös ének színesítette az egyhetes képzést.

A külföldi érdeklődésre is számot tartó rendezvény jó híre hamarosan elterjedt, úgyhogy a következő másfél évtized során háromévenként ismételtlen megrendezték. Hosszabb szünet után 2000-tól folytatódott a sorozat, most már egy újabb generáció vezetésével, és tart napjainkban is. Ez a legfőbb bizonyítéka e sokoldalú szakmai találkozó létjogosultságának.

1975-ben megalakult Kecskeméten a Nemzetközi Kodály Társaság, majd 1978-ban Budapesten a Magyar Kodály Társaság, és Szőnyi Erzsébet mindkettőnek létrejöttében kulcsszerepet játszott. A Nemzetközi Kodály Társaság első elnöke Deanne Hoermann volt, Szőnyi Erzsébet maga a vezetőségben előbb módszertani tanácsadói, később alelnöki tisztséget töltött be. A Magyar Kodály Társaságnak alapításától kezdve alelnöke, majd 2007-től 2012-ig elnöke, és örökös társelnöke.

Szőnyi Erzsébet a zenei élet minden területen fáradhatatlanul és eredményesen dolgozott. Soroljunk fel néhányat közülük, a teljesség igénye nélkül, ahol az ő jelenléte különösen is megtermékenyítő volt, közösségalkító hatása a legszelesebb hatósúgárral érvényesült.

Alapító tagja és élete végéig aktív társelnöke a Bárdos Társaságnak; alapító tagja, majd tiszteletbeli tagja a Liszt Ferenc Társaságnak. Az 1990-es években a Magyar Zenei Kamara alelnöke; egy nehéz periódusban a Magyar Rádió felügyelőbizottságának elnöke volt. Tiszteletbeli tagjává választotta a Kórusok Országos Szövetsége. 2011 óta a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Egészen különleges módon, élete utolsó szakaszában is élénk érdeklődéssel figyelte ezeknek a társaságoknak zenei életünk egészére kiható tevékenységét.

Elismerésének egyik bizonyítéka, hogy mint számos kitüntetés birtokosa – Erkel Ferenc-díj 1959; Magyar Köztársaság Középkeresztje 1993; Kiváló művészi cím 2000; Bartók–Pásztory-díj 1995 és 2004; Magyar Örökség-díj 2004.

2006. március 15-én Kossuth-díjban részesült. Majd röviddel ezután az Egyesült Államokba utazott, ahol 2006. május 6-án a Pittsburgh-i Dusquesne Egyetem tiszteletbeli doktorává avatták. Szeretném megemlíteni az ott jelenlévő tisztelőit, akiknek neve a magyar zenei életben is ismerős: Gilbert De Greeve, dr. Jerry L. Jaccard, a Nemzetközi Kodály Társaság egykori, illetve jelenlegi elnöke, továbbá Elisabeth (Betsy) McLaughlin-Moll, a magyar zenei nevelés kodályi útjának egyik legalaposabb tanulmányozója, aki 1967–69 között Magyarországon tanult, megtanult magyarul, és akinek a Forrai Katalin által kidolgozott „Kisgyermekkori zenei nevelés” egyik legsikeresebb amerikai adaptációja köszönhető.

Szőnyi Erzsébet 2014 óta a Nemzet Művésze. A legutóbbi nagy elismerésben 2018. december 16-

án részesült, amikor a Nemzetközi Kodály Társaság által alapított Prix D'Honneur díjat vehette át – a világon elsőként. A díjátadó ünnepségre a Kodály Emlékmúzeumban került sor a Nemzetközi Kodály Társaság akkori elnöke, dr. James Cuskelly laudációjával, amelyet dr. Nemes László Norbert, a Kecskeméti Kodály Intézet igazgatója olvasott fel.

Munkásságának legmaradandóbb része a zeneszerzői életmű. Szőnyi professzor asszonyt sokirányú közösségi munkássága mellett, feladatokban gazdag életútján mindvégig elkísérte a komponálás öröme. Életének egyes korszakaiban kevesebb ideje maradt rá – ahogyan ez a nyilatkozataiból is kitűnik –, de soha nem hagyta el, és soha nem az íróasztalnak dolgozott, mindig felismerte, mikor, mire van szükség, és művein keresztül minden korosztályhoz tudott szólni. Szívesen komponált a legkisebbeknek, iskoláskorúaknak, figyelembe véve Kodály szavait: a legkisebbeknek mindig a legjobbat kell nyújtani. Sok-sok gyermekdal többszólamú feldolgozása fűződik nevéhez. De természetesen igényes felnőtt kórusok, neves hangszeres szolisták is gyakran kértek művet a zeneszerzőtől. Az előadást és az előadókat mindig őszinte örömmel, elismeréssel jutalmazta. A legjobb előadók méltóvá váltak, hogy újabb művet ajánljon nekik vagy együttesüknek. Közkedvelt kórusművek, zenekari művek, kamarazene, szólóhangszerre, szólóénekhangra komponált darabok mellett készült jónéhány színpadi alkotása, többek között operák: Dalma, Firenzei tragédia, Adáshiba, Elfrida; gyermekoperák: Az aranyszínű méhecske, Az igazmondó juhász, valamint a két legismertebb műve e műfajban: A didergő király és a Makrancos királylány, melyek mindig repertoáron vannak az ország különböző szegleteiben.

2019. április 25-én ünnepeltük Szőnyi Erzsébet 95. születésnapját. Országszerte sokfelé tartottak szerzői hangversenyt, közülük is ki kell emelni a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége – KÓTA és az egykori Szőnyi-tanítvány Kollár Éva által szervezett bensőséges hangulatú hangversenyt, március 30-án a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium dísztermében. Majd azt követően április 24-én a Magyar Művészeti Akadémia ünnepi hangversenyét a Pesti Vigadóban. Fényképek sokasága örökíti meg az eseményeket.

2019. október 21-én, a Magyar Művészeti Akadémia Film- és Fotóművészeti Tagozata és Fazekas Krisztina titkár szervezésében, a Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaratermében, az Akadémikus portrék sorozat keretében újból vetítésre került a „Kodály katonája vagyok” c. Szőnyi Erzsébetről készült majd egyórás portréfilm. A 2012-ben készült első felvételeket 2016-ban kiegészítette a rendező Tóth Péter Pál. Ekkor jegyezte meg Szőnyi Erzsébet, hogy ő Kodály

katonája.. Innen ered a bemutatásra került portréfilm címe.

A vetítés után a moderátor-beszélgetőtárs Márkusné Natter-Nád Klára kérdezte Szőnyi Erzsébetet és a film rendező-operatőrért, Tóth Péter Pált. A közel egyórás beszélgetésben a nagyszámú közönség betekintést nyerhetett a gazdag életútja mozzanataiba, kezdetektől a tanításban eltöltött évtizedeken keresztül egészen napjainkig. Az ünnepelt nyilatkozott a számára legfontosabb kérdésekről: közéleti elkötelezettségeiről és külföldi útjairól, Kodályhoz fűződő kapcsolatáról, zeneszerzői tevékenységéről és azon belül is legkedvesebb művekről. Különösen szívesen emlékezett operáiról. A beszélgetés zárásaként elhangzott a „meglepetés” bejelentése: 2020. április 25-én és 26-án, a Zuglói Filharmónia a Pastorale sorozatban műsorra tűzi két gyermekoperáját, a Didergő királyt és A makrancos királylányt a Pesti Vigadó Dísztermében. Így a viszontlátás reményében búcsúztunk el a Nemzet Művészetétől. Ez volt Szőnyi Erzsébet utolsó nyilvános szereplése.

Az utolsó kézzel írott megemlékezését, Szőnyi Erzsébet december első hetében küldte A Magyar Kodály Társaság Hírei részére, „Epilógus egy nekrológhoz” címmel Görgei György karnagyra emlékezve. Ebben mint operaszerző nyilatkozik, felidézve egyik Görgei által bemutatott operájának sorsát.

„Sorsdöntő ajándék volt számomra a jövőre nézve, hogy merte vállalni és a Tiszti Házban 1958-ban színre vinni az akkoriban elkészült „Firenzei tragédia” című, Oscar Wilde – Kosztolányi Dezső szövegére írott operámat. Az előadás Rékai András, az Operaház rendezőjének a közreműködésével került színre. A szerepeket operaénekesek, az együttes tagjai adták elő: Déry Pál, Pelles Júlia, Lakos Mária, Tar Gyula. A művet a rádió is felvette.

Két év múlva, 1960-ban a Meiningeni Operában, majd Koppenhágában adták elő, Vető Tamás

vezényletével. Később itthon, a pécsi színházban került színre Nagy Ferenc vezényletével, Horváth Zoltán rendezésében. 2012-ben Budapesten hangzott fel december 1-én a Tóth Aladár Zeneiskolában, majd egy hét múlva az Orosz Kulturális Központ Andrassy úti palotájában, Pallagi Judit operastúdiójának művészeivel.” (megjelent 2019/4 december)

Befejezésül sorakoztassuk fel azokat a kiadványokat, melyek Szőnyi Erzsébet pályafutását, művészetét mutatják be. 2010-ben a Kairosz Kiadó Magyarok lenni sorozatában megjelent egy kis könyv „Hiszek a zene erejében...” címmel, melyben Szőnyi Erzsébet zeneszerzővel beszélget Mezei Károly. 2014-ben a BMC jóvoltából már bővített kiadásban látott napvilágot Pintér Csilla Mária: Szőnyi Erzsébet c. füzet (Magyar zeneszerzők 24., sorozatszerkesztő Berlász Melinda). Ugyanebben az évben jelent meg A Magyar Kodály Társaság különszáma Szőnyi Erzsébet 90. születésnapja tiszteletére, Márkusné Natter-Nád Klára szerkesztésében. Végül 2016-ban adta közre Jerry L. Jaccard a zeneszerző-zenepedagógus életét és munkásságát bemutató kötetét, mely angolul a Peter Lang Kiadónál (USA), magyarul pedig a Nap Kiadó gondozásában és az

MMA támogatásával, Terts István fordításában jelent meg, címe: Dallamok és Disszonanciák – A zene nagykövete Szőnyi Erzsébet.

A magyar történelemnek vannak „Nagyasszonyai”, Szőnyi Erzsébet a magyar zene Nagyasszonya, zeneszerzőként, zenei szakíróként, pedagógusként és a szó szoros értelmében vett diplomataként szolgálta a zene (és nemcsak a zene) ügyét. Elismerést és barátokat szerzett a magyar zenének, a kodályi elveket valló zenei nevelésnek. Kisugárzása határokon át nyúlt, tisztelet és elismerés övezte.

2019. december 28-án békés álomban hagyta el a földi létet, véget ért a tartalmas élet.

Köszönjük ezt a gazdag életművet! Kisugárzása velünk marad, tanítványaira és utódaira vár a feladat, hogy Szőnyi Erzsébet szellemiségét és munkásságát továbbéltsék, kitérve az utat a következő generációk felé.

Márkusné Natter-Nád Klára

SUGÁR REZSŐ SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJÁRA EMLÉKEZÜNK

1919. október 9-én született Budapesten. Apja Sugár Jenő, szintén zenészember, a Budai Ciszterci Szent Imre Templom karnagya, kántora volt. Ő tanította zongorázni már 6 éves korától. Sugár Rezső gyermekkorától részt vett a templomi énekes szolgálatokon, így módja volt találkozni a liturgiához csatlakozó gregoriánnal, az egyházi a cappella énekekkel, az oratórikus egyházi művekkel is. Így vált családon belül életének szerves részévé a zene.

Tanulmányait az I. kerületi Horthy Miklós úti (ma Bartók Béla út) népiskolában kezdte, majd a ciszterci rend Szent Imre Gimnáziumában folytatta, amely olyan kiváló, később híressé vált személyiségeket tudhatott diákjai sorában, mint Romhányi József, Járdányi Pál, Latinovits Zoltán, vagy Wehner Tibor. Az iskolában, ahogyan az akkoriban szokás volt, latin és görög nyelvet is tanult. Mellette 12 éves korától a Nemzeti Zenedében folytatta hangszeres tanulmányait. A gimnázium erkölcsi, szellemi légköre valamint a magas színvonalú zenei oktatás nagy hatást gyakorolt rá. Rajeczky Benjamin volt ebben az időben az iskola hit-, ének- és zenetanára. Az európai hírvű zene-tudós Rajeczky jóval később is nagy szeretettel emlékezett tanítványára - keze alatt a gimnáziumi ifjúsági énekkarban és zenekarban is tevékenyen részt vett. A zenekarban vadászkürtön játszott. Az énekkarban pedig első maradandó élményeit kapta a Kodály és Bartók műveivel való találkozások során. Énekelt a Bartók egyzenésűkarok előadásában, s nagy élménye volt, amikor a próbákon

maga Bartók is részt vett.

Komponálgatni 12-13 éves korában kezdett, saját bevallása szerint a „komoly munka” 16 éves kora körül kezdődött. Ebben az időben leg-szívesebben zongoradarabokat, népdalfeldolgozásokat írt.

1937-ben kiváló eredménnyel érettségizett, majd felvették a budapesti királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetemre, ahol 1937-43-ig a bölcsészettudományi karon tanult. Többek között olyan kiváló tudósokat hallgatott, mint Györfly István (néprajz), báró Brandenstein Béla (esztétika, filozófia, lélektan), Cholnoky Jenő (földrajz) vagy Bartha Dénes (zenetörténet). Jeles eredménnyel végezte el az egyetemet, de nem diplomázott le.

Egyidejűleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés tanszakára kérte felvételét, ahol nagy vágya teljesülhetett: Kodály Zoltán növendéke lett. 1937-1940-ig tanította Kodály, majd amikor ő nyugdíjba ment, Siklós Albert vette át az osztályt. 1942-ben Siklós meghalt, s ekkor a végzős növendékeket, köztük Sugárt ismét Kodály vette vissza. Így végülis egyike lett Kodály utolsó tanítványainak, az ő zenei, eszmei útmutatása fontos szerepet játszott zeneszerzői működésében.

A zeneszerzés tanszakkal párhuzamosan 1942-ben diplomázott a középiskolai énektanári szakon is, ahol Bárdos Lajos, Ádám Jenő, Werner Alajos, Harmat Artur, Vásárhelyi Zoltán, Bartha Dénes, és még hasonló nagy személyiségek tanították.

Egy évvel később, 1943-ban a Tanítóképző Intézet Ének- és zenetanári oklevelét is megszerezte, s valamennyi diplomája kitűnő minőségű lett.

Az 1942-43-as tanévben már a budapesti Szent István, és a budapesti Szent László gimnáziumban tanított, kezdettől szenvedélyes pedagógus volt.

1943. októberétől 1944. decemberéig katonai szolgálatot teljesített a XI. kerületi Helyőrségi Kórházban.

1943. nyarán a Gyöngyösbokréta számára gyűjtött népzenei anyagot. Az élő népdallal való személyes találkozás döntő jelen-

tőségűvé vált későbbi, a népzene talaján fogant művei komponálásakor.

Ekkortájt keletkezett az első jelentősebb műve, a Szerenád két hegedűre és brácsára (1943).

1945-46-ban a Váli úti Polgári Iskolában tanított éneket. 1946-1949-ig a Fővárosi Felsőbb Zeneiskola szolfézs és zeneszerzés-szakos tanára volt.

Ezekből az évekből származik Hegedű-zongora szonátája (1946), a Barokk szonatina, melyet 1943-ban írt, de 1946-ban átdolgozta, valamint a nagy sikert elért, mindmáig népszerű Divertimento (1948), mellyel egycsapásra híressé vált. A népzenevel rokon nyelvezet, de egyéni hang, a formai és technikai biztonság révén ezek a fiatalkori művek méltó előfutárjaivá váltak a későbbi nagy oratórikus és zenekari műveknek. A Hunyadi – hősi ének komponálását is ekkor kezdte (1948), mely aztán 1951-ben készült el, hogy az 1952-es bemutató révén országszerte, majd külföldön is a figyelem középpontjába kerüljön.

A Hunyadi nagysikerű bemutatása állami elismerést, 1953-ban Erkel-díjat, majd 1954-ben Kosuth-díjat hozott számára.

1949-től a Budapesti Állami Konzervatórium (a mai Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola előd-intézménye) tanára lett, és hosszú ideig, egészen 1966-ig itt működött, mint a zeneszerzés tan szak vezetője.

Az ötvenes években számos kórusművet, dalokat (Csokonai, Kölcsey, Petőfi, Tóth Árpád verseire, valamint a Kínai miniatűrök néhány tételét) és kamaraműveket komponált. Ezek közül kiemelkedik a Frammenti musicali (1958), melyet zongorára és fafúvósokra írt. Lényegében a klasszikus divertimento műfajának új, XX. századi tartalommal, kifejezéssel megtöltött szép példája. Az ötvenes évek végén készült az Ácisz és Galathea című zenekari fantázia, melyet többféle koreografálással is bemutattak, Szegeden, Budapesten és Pécsen is. Ezen kívül a Hunyadi – hősi ének után újabb oratórikus mű is született, a Kőműves Kelemen (1958), mely mondanivalója tekintetében egészen új megvilágításba helyezi az ismerős ballada történetét. A szólistákra, vegyeskarra és zenekarra komponált ballada nem a klasszikus oratórikus tételrendet követi, hanem egyetlen összefüggő egység. Lélektani dráma a közösségért vállalt áldozatról.

Már a hatvanas évek elején keletkezett az Ácisz és Galathea átdolgozásából a Tenger lánya című egyfelvonásos táncjáték (1961). 1962-ben pedig a Concerto in memoriam Bélae Bartók, melyben Bartók művekből kölcsönzött motívumok formájában tiszteleg a zeneszerző Bartók emléke előtt. A hat-tételes bővített concerto nagyzenekarra

íródott, rézfúvók nélkül. Egyértelmű a műben az új, egyéni nyelv megtalálásáért vívott küzdelem, mely aztán a Metamorfosi című variációsorozatban (1966) találja meg szerves folytatását, és kristályosodik ki. A hatvanas évek második felének talán legjelentősebb produktumai a Partita (1967) vonószekarra, majd az 1969-ben írt két tételes rendkívül szenvedélyes hangú III. vonósnégyes, mely lényegében az utolsó jelentős kamarazenei alkotása.

1966-68-ig a Zeneakadémia Tanárképző Intézetében, majd végre 1968-tól a Zeneakadémia zeneszerzés tanszakán tanított, innen ment nyugdíjba tanszékvezetőként 1979-ben.

A 60-as, 70-es években gyakran járt vidékre, külföldre, melynek kapcsán módja volt a zenehallgató közönséggel találkozni, beszélgetni. Ez a kapcsolattartás igen fontos volt számára, ahogyan a zenéjében sem akart soha elszakadni a közönségétől. 1976-ban Erdemes Művészi kitüntetést kapott, majd nyugalományba vonulása alkalmából 1980-ban a Munka Érdemrend arany fokozatát.

A hetvenes években egyre jobban rátalált a kodályi hagyományokon nyugvó, saját személyes meggyőződéséhez igen következetesen ragaszkodó, mégis újszerűen egyéni hangzásvilágára. Egyre inkább felfedezhető műveiben egy meglehetősen szabadon kezelt tizenkétfokúság, mely sohasem nélkülözi a tonális alapot, és mindig csak eszközként, sohasem célként alkalmazza.

A Sinfonia a variazione (1970) mely a Magyar Rádió felkérésére íródott, már út ehhez az újabb nyelvezethez. Végül az Epilógus című nagyzenekarra íródott darabjában (1973) találja meg leginkább azt a személyes, az ő izlésének megfelelően nagyon magas szakmai-művészi színvonalon kidolgozott zenei nyelvet, melyet az átlagos koncertlátogató

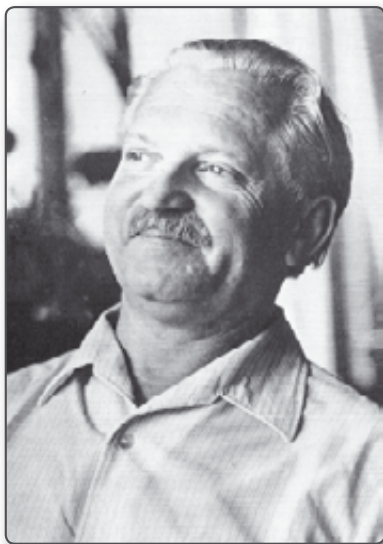
közönség és a szakma szigorú kritikusai egyaránt elfogadnak, befogadnak és nagyra értékelnek.

Újabb oratórikus művet ír 1976-ban, narrátorra, vegyeskarra és zenekarra a középkori történetíró, Taurinus István szinte naturalisztikus, drámai töltésű, eredetileg latin nyelvű Stauromachia című eposzának szövegére. A magyar fordítás a Paraszti háború címet adta Dózsa György tragikus történetének. A Vácott egyetlenegyszer előadott oratórium méltatlanul kevés visszhangot keltett.

Nagyobb elismerést hoz az 1979-ben befejezett, 1982-ben bemutatott nagyszabású Savonarola oratórium, melynek eszmei mondanivalója Sugár Rezső ars poeticája is egyben: A szépség dicsérete azokkal szemben, akik sivárrá, üressé akarják tenni az életet. Nem bízott benne, hogy megérti mindenki az üzenetét, pedig sok éve ismételtette már akkor különféle riportokban, nyilatkozatokban is, de elsősorban tanítványai felé próbálta ezt a gondolatot közvetíteni. Megpróbált szép zenét írni egy olyan korban, amely néha többre értékelte a "bűvészmutatványokat", mint a mesterségbeli tudást. A hatvanas, hetvenes évek meredek stílusváltásával, az avantgárd irányzatok egy részével nehezen békelt meg. Kétségek közt kérdezi a hetvenes évek közepén egy riportban:

"A zene feladatai közt már nem szerepelhet az is, ami évszázadokon keresztül volt: Szépség és vigasz az ember számára?"

Erre kereste a választ élete végéig, s talán mert a körülötte lévő világ nem bízta, és a szépséget vélte elveszíteni, talán ezért hagyott fel hatvan éves korában a tanítással is, és talán ezért komponált már nagyobb lélegzetű művet 1988-ban, 69 éves korában túl korán

bekövetkezett haláláig. A Kodály-iskola szellemében nőtt fel, zeneszerzésének irányát, kompozíciós elképzeléseit egyértelműen ez határozta meg, de a kor sok sematikus, felhígult, néha epigonista produktumával szemben Sugár azok közé tartozott, akik az alkotásaikat tehetséggel és szuverén tartal-

lommal tudták megtölteni.

Életműve mégis az utóbbi évtizedekben, különösen halála után méltatlanul háttérbe szorult. Pedig művei, különösen oratóriumi és kamarazenéje kiemelkedő jelentőségűek, és feltétlenül szerves, az utókor számára megőrzendő részei a XX. századi magyar zene-történetnek.

Dr. Mindszenty Zsuzsánna

130 ÉVE SZÜLETETT B. SZTOJANOVITS ADRIENNE KARNAGY

Sztojanovits Adrienne énektanár, karnagy, énekesnő fontos és meghatározó személyisége volt a múlt század első hat évtizede kulturális életének. 1890-ben született Budapesten, ugyanitt hunyt el 1976-ban. Édesapja, Sztojanovits Jenő (1864-1919) zeneszerző, orvos, újságíró és karnagy volt, számos, korában jelentős művet alkotott.

Sztojanovits Adrienne kezdetben Bellovics Imrénél és édesapjánál (aki szintén Bellovics tanítványa volt, és zenei témájú tankönyvet is írt) tanult. A Veres Pálné Gimnáziumban érettségizett. 1908-tól, még az énektanítói diplomája megszerzése előtt több budapesti elemi iskolában is tanított. 1909-ben Kőszegre Farkas Ödön növendékévé szerezte meg énektanítói oklevelét. Diplomával a kezében már polgári és felsőbb leányiskolákban is katedrára állhatott.

1912-től 1959-ig (47 évig) a budapesti Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium énektanára lett. (Az iskola első énekkarát Baráti Lajos történelemtanár szervezte meg. 1886-tól kezdve minden tavasszal iskolai hangversenyeket rendeztek.) Ez a gimnázium 1881-től Budapest fővárosi első kerületi nyilvános községi polgári leányiskolája volt, 1922-ben kapta mai nevét. Sztojanovits 1914-ben férjhez ment Bóhm Gyula matematika-fizika szakos tanárhoz. 1919-ben testvéreivel, Lilivel és Edittel megalakította a Sztojanovits-tercettest, külföldön is felléptek. 1929-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán énektanári oklevelet szerzett.

A Szilágyis kórus (általában így nevezték) több Kodály kórusművet is műsorán tartott. Kodály e szavakkal ajánlotta Sztojanovitsnak és kórusának a Pünkösdlő c. kórusművet 1929-ben: A Szilágyi Erzsébet leányliceum énekkarának és mesterének, B. Sztojanovits Adrienne-nek. Kodály a nyomtatott kottát így dedikálta: Sztojanovits Adrienne-nek, aki a fekete kottamagból zengő virágoskertet varázsolt. Az iskola énekkara 1929. április 14-én mutatta be a népdalszövetet a Zeneakadémián, az itteni siker országos hírnevet hozott a Szilágyis zenei nevelésnek, innentől a sikerek még nagyobbak lettek. Az ominózus koncerten előadták Kodály Zoltán Villó, Gólyanóta és Táncnóta c. műveit is. 1930-ban Bécsben, majd Salzburgban, Augsburgban és Münchenben arattak sikert. Ennek kedvező sajtóvisszhangja nyomán Klebelsberg Kunó kultuszminisztertől írásbeli elismerést kaptak. Gyakran szerepelt a kórus a rádióban is. Bartók néhány kórusművét pl. a Leánykérőt ők mutatták be, Bartókkal való személyes megbeszélés után 1937-ben. A kitűnő karnagy utólagja 1965-ben lépett fel az énekkarral a Gimnázium jubiláris ünnepségén.

A kiváló zenepedagógus 1928-tól élete végéig a Böszörményi út 6. szám alatt lakott. Emlékét 1996 óta a ház falán egy márványtábla őrzi.

1932-ben, Kodály Zoltán 50. születésnapja alkalmából ismét bemutatták az iskolának ajánlott Pünkösdlőt, amelyhez Dienes

Valéria, az Orchestikai Iskola igazgatója írt mozgásművészeti játékot. Az Elekesné Wéber Edit testnevelő tanárnő által vezetett tánckar segítségével adták elő a Városi Színházban rendezett sportünnepélyeken.

1945 után újra szervezték az énekkart. Szerepeltek a Magyar Rádióban, felléptek a Budai Vigadóban. A sérült iskolaépület helyreállításáig a hagyományos Erzsébet-napi ünnepi műsort a Zeneakadémián tartották. 1948-ban az énekkar vezetését az iskola volt tanulója, Sztojanovits kedves tanítványa, Szőnyi Erzsébet vette át - részben. Szőnyi már 1945-től tanított az iskolában éneket Sztojanovits mellett, sőt gimnazista korában rendszeresen kísérte a kórust zongorán.

A nemrég elhunyt kitűnő zeneszerző és tanár így emlékezett meg nagy elődjéről, egy 1976-os rádióműsorban, Lukin László mikrofonja előtt: „Adi néninek nagyon szép énekhangja volt és kitűnően zongorázott. Ezt a tanítás folyamán is sokszor igénybe vette, sokszor alkalmazta ezt a képességét. Olyannyira, hogy amikor jól dolgoztunk az órán, vagy szépen tanultunk, az óra végén a legnagyobb jutalom a részünkre az volt, hogy Adi néni leült a zongorához. Könyörögtünk is: tessék már zongorázni! Tessék énekelni! És akkor Adi néni kapásból Schubert, Schumann, Mendelssohn dalokat saját kísérettel adott elő olyan szinten és olyan virtuozitással, hogy az akár koncert produkciónak is teljes értékű lett volna. És ezt egy mindennapi, egyszerű osztályközösség előtt adta elő. A szép éneklés és a szép zongorázás kiegészítői voltak annak a kitűnő karnagy adottságnak, amivel az énekkart is vezette, és ami példaképpé szolgálhat mindazoknak, akik tanítványai voltak és később a zenei pályán helyezkedtek el.”

1959-től a kórust Mohayné Katanics Mária karnagy, ének-zene tanárnő vezette. Már azévből, az Erzsébet-napi ünnepélyen Kodály Zoltán és Bárdos Lajos is megjelent. Mohayné Katanics Mária a 150 fős Szilágyis kórus 30 tagjából ekkor alakította meg a Szilágyi Erzsébet Kamarakórust. Katanics Mária Liszt-díjas karnagy így emlékezik erre: „A Szilágyi Erzsébet Gimnázium énektanári tisztjét Kodály óhajára és javaslatára vállaltam Sztojanovits Adrienne végleges nyugalomba vonu-

lása után, 1959-ben. A hatvanas évek végére már 6-7 párhuzamos osztály volt évenként, magas osztálylétszámokkal, és mindenki veli hetente egyszer találkoztam. Emellett osztályozni kellett, ami szinte lehetetlen volt.”

1972-től Csík Miklós zenetanár, karnagy (#2011) irányította az iskola 100-120 tagú kórusát.

Sztojanovits széles látókörű, rendkívül magasan képzett és komoly művészi vénával megáldott pedagógus volt. Nemcsak a klasszikus zenét, de a népzene is igen magas szinten ismerte, tudását tanítványainak is átadta. Szőnyi Erzsébet így beszélt erről: „A Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban Sztojanovits Adrienne-nél népzene nőttem fel. Már akkor, mint gimnazista kísértem a kórust, ha Bartók és Kodály népdal feldolgozásokat énekeltek. Most is a kezemben vannak ezek a művek. Később Párizsban nagyon jól éltem ebből a tudásból... Úgyhogy én nagyon sok népdalt tudtam.”

Ugyanígy vélekedik Huszár Klára operarendező, dalszövegíró, műfordító, Devecseri Gábor özvegye, aki szintén a kórus tagja volt: „Énektanárnőnk, a hírneves Sztojanovits Adrienne, híve és terjesztője volt Kodály és Bartók zenéjének – ami abban az időben nem számított sem divatnak, sem dicsőségnek: ellenkezőleg, felettesei rosszallását váltotta ki. Mi, növendékei viszont teljesen az új irányzat hatása alá kerültünk, s Adi néni... irányításával belevetettük magunkat a népdaléneklés, sőt népdalgűjtés szenvedélyébe. A népdalverseny – amelyet Adi néni az egész iskola számára megszervezett – első két díja Kodály és Bartók bekeretezett fényképe volt, melyeknek értékét a szerzők saját kezű aláírása öregbítette. Kodály személyesen adta át nyertes osztályunknak a képet, amit az osztály nevében én vettem át, a tisztelettől lángvörösösen, mérheteretlenül meghatva attól, hogy egyáltalán méltó lehetek arra, hogy átvegyek a kezéből valamit, s utána két napig nem mostam kezet, mert jobbom kezének érintését őrizte.”

Tóth Eszter költő, Tóth Árpád leánya így emlékezik meg a karnagyról, és kikerülhetetlenül a mesterről, Kodály Zoltánról: „A gyönyörűséget szerző „síp-hangminták” számomra 13 éves korom tájt kezdődnek. Síppal, dobbal, nádi hegedűvel – fújjuk élvezettel a „Gólyanótát”, a várbeli Szilágyi Erzsébet Gimnázium karénekei, a csodagyerekek, ahogyan Kodály nevez minket. Mosolygósan élvezi maga is, osztálytermünk dobogóján ülve a tulituli-nket meg roborom bombom-unkat...”

„Ő (Sztojanovits - FA) szerette azt emlegetni, hogy ő szigorú. De hát az ő szigora olyanokból állt, hogy ilyen teljesen ovis, dedós dolgokat mondott, hogy igrum burgum vaslapát... Mondjuk ezt szerette mondani. Ebben látom az ő titkát. Ő művész volt elsősorban. Külön szerencse, hogy tanárnak is jó volt, ill. tudta, hogy mit kell csinálni. Átadni is tudta azt, ami benne volt. Olyan művész volt, hogy belülről is ezt kihozta. A másik nagyon fontos dolog, amit kaptunk tőle, a népdal. Ugyanis ő – ezt nagyon fontosnak találom, hogy minden cir-

almas, hazafias szólam mellőzésével - a magyarságot így adta nekünk. Úgy tanított meg az igazi, eredeti népdalokra, hogy az belénk épült.”

Kodály és Sztojanovits kapcsolata

Kodály maga is többször említi Sztojanovits nagyságát. Az Énekeljünk tisztán előszavában ezt írja: „Sztojanovits Adrienne egy próbáján a Genfi zsolttár záró akkordját egy zúgó nagy Esz emelte mintegy kősziklára. Egy velem volt fiatal zeneszerző (Szőnyi Erzsébet szerint Kerényi György - FA)

meghallotta, de nem tudván az eredetét, úgy vélte, valaki „suszterbasszus”-t énekel. Figyelmeztettem, hogy ez a valaki csakis ő lehetne, mert az én hangom nem ér le a nagy Esz-ig, s kívülünk nincs férfihang a teremben. A tiszta ének próbaköve és jutalma a kombinációs hangok szépen zengő megszólalása, felfelé pedig a részhangok nagyobb fénye.”

Kodály szót emelt Sztojanovits nyugdíjaztatása ellen, ami 1945-ben lett volna aktuális, de 1957 után még két évig, tehát 69 éves koráig dolgozhatott: „Kedves Fasang! ... arra kérem, járjon utána, hogy Sztojanovits Adrienne fellebbezését nyugdíjazása ellen kedvezően intézzék. Én írnék érdekében, de nem tudom, kinek, és mikor kerül a kezébe. Szóval többre megyünk és vegye ezt üzenetnek: méltányosnak tartom, hogy legalább 1 évig hagyják még ott, nem volna igazság, hogy más arassa le az ő vetését. Ha valaki öreg létére jobban dolgozik, mint más fiatal, az még külön dicséretet érdemel, nem sablonos elbánást.”

Budapesti látogatása alkalmával Arturo Toscanini karmester Kodály és Szabolcsi Bence kíséretében meglátogatta az iskolát, részt vett egy próbán. (Kodály Toscanini leányának, Wally Toscanininek a fiatal pianistával, Vladimir Horowitz-cal megtartott esküvőjére ajánlotta 1933-ban 3. olasz madrigálját Chi d'amor sente címmel. A művet a Szilágyis kórus is előadta később.)

Olyan korban, ahol háború, az ország feldarabolása, gazdasági kényszerhelyzet, sztálini időszak legsötétebb évei, politikai bizonytalanságok sora egyaránt jelen voltak, Sztojanovits Adrienne művészete és munkássága békés szigetet jelentett. Jelenléte biztonság volt tanítványai és hallgatói számára egyaránt.

Fehér Anikó

Egyes példányok (ára: 300,-Ft) beszerezhetők:

Nagykanizsán: Katona Noémi előadónál a Hevesi Művelődési Központban (Széchenyi tér 5-9.)

Pécsett - Pécsi Nevelők Háza Egyesület székházában (Pécs, Szent István tér 17.)

Tatabányán Saltzer Géza karnagnál és a Szerkesztőségben

KARÁCSONYI KONCERT ÉS JUBILEUM

Aki 2019. december 14-én, 18 órakor, a karácsonyi készülődés közepette időt szakított arra, hogy az ELTE aulájában meghallgassa a Musica Nostra hangversenyét, nem csak felejthetetlen élményben részesült, hanem lelkileg is ráhangolódhatott a közelgő ünnepre.

Hodie, Christus Natus Est – hangzott fel kristálytisztán, csodálatosan egységes hangzással a gregorián dallam, Britten: Ceremony Of Carols című művének elején. *Mindszenty Zsuzsánna* mély zeneiséggel, remek tempó választásokkal, árnyalt dinamikai megoldásokkal vezette végig a hallgatóságot a tételek során, hogy aztán a végén, ugyanolyan tisztasággal, égi hangzással szólaljon meg újra, immár egy hosszú érzelmi utat bejárva: Hodie, Christus natus est.

Áhitat, játék, komolyság, virtuozitás, kedvesség, gazdag hangzás, remek ritmus, tiszta intonáció...sorolhatnám még az előadás erejéit. (Az én személyes kedvencem az "In Freezing Winter Night – természetesen szintén gyönyörű volt!)

A kényes és nem könnyű hárfa kíséretet *Bábel Klára* művésznőnek köszönhattuk. A szépséges, elgondolkodtató csak a hárfára komponált „Interlude” varázslatosan hangzott fel előadásában.

A szóló tételeket *Ballabás Alíz* (szoprán) és *Patak Zita* (mezzoszoprán) szólaltatta meg. A könnyed, szárnyaló szoprán és a meleg színű, telt mezzoszoprán szépen, harmonikusan illeszkedett egymáshoz. Kifejezésteli, átélt, magával ragadó előadásuk a mai napig fülemben cseng.

Szokolay Sándor műve következett: Mohácsi betlehemes. A mű bája, kedvessége, az angyalok, pásztorok éneke, furulyaszó, harangszó igazi karácsonyi hangulatot teremtett.

Az énekarhoz csatlakozott a **Caritas Collectio Kamarazenekar** (művészeti vezető: *Somogyváry Ákos*, koncertmester: *Varsányi Erika*)

Valamennyi tétel annyira szép és hangulatos volt, hogy csak ültem a széken és hagytam, hogy átjárjon ez a kedves és szívhez szóló muzsika és vele a Karácsony öröme!

A hangversenyen utolsóként Vivaldi: Magnificat-ja (Rv 610) csendült fel. Ez a kompozíció is a Caritas Collectio kamarazenekar közreműködésével került előadásra. Tiszta játékuk, szép hangzásuk, muzikalitásuk nagyban hozzájárult a

Szokolay és Vivaldi mű igényes megszólaltatásához. A Magnificat énekes szólistái *Ballabás Alíz*, *Patak Zita* és *Kiss Ferenc* voltak, a continuo szólamot *Szekér Bernadett* (csembalo) és *Németh Noémi* (cselló) játszotta.

Kórus, zenekar, szólisták – összefogásuk, irányításuk komoly karmesteri feladat, melyet *Mindszenty Zsuzsánna* remekül oldott meg! Nagyszerűen kézben tartva a bonyolult előadói apparátust, magas művészi színvonalon, biztos stílusismerettel formálta meg a kompozíciót.

A hallgatóság szünni nem akaró vastappsal hálálta meg az élményt. De még nem ért véget az este! Hiszen ez alkalommal a Musica Nostra fennállásának 25. évfordulóját is ünnepelte. Megható pillanatok következtek!

Először *Hartyányi Judit*, a KÓTA elnökségi tagja köszöntötte az ünnepeltekét és átadta a Szövetség elismerő oklevelét.

Kiemelte, hogy az ELTE hallgatóiból alakult, és hosszú évek óta együtt éneklő társaságot *Mindszenty Zsuzsánna* érzékeny muzikalitása, ízlése, igénye a szépre emelte magas művészi színvonalra.

A Musica Nostra igazi zenei műhellyé alakult, a régi zene mellett a kortárs művek elhivatott tolmácsolójává is vált. 25 év értékes munkáját koncertek, turnék, ősbemutatók, verseny győzelmek koronázták. S ez az igényes munka, az értékesen eltöltött idő a kórus tagjait is igazi művésszé érlelte. Kórus és vezetőjük bensőséges, szeretetteljes viszonyát mutatta, ahogy a karnagy asszony egyenként megköszönte az alapító kórustagok sok éves, odaadó munkáját, külön kiemelve *Szekér Bernadettet*, aki nem csak énekesként, hanem zongorakísérőként is segíti őket.

A koncert befejezéseként Kodály Esti dala csendült fel *Mindszenty Zsuzsánna* vezényletével, a közönség soraiból pedig bárki csatlakozhatott. Sokakkal együtt én is megtettem. Ott állva a színpadon pár percre mi is a Musica Nostra tagjának érezhettük magunkat, bekerülve abba a bűvös áramkörbe, ami ezt a kórust és karnagyát elválaszthatatlanná teszi.

Fotó: Kocsis Andor

Réger Mónika

AZ ÉTHOSZ – ÉNEK-ZENÉT TANÍTÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK ÁLLÁSFOGLALÁSA AZ ÚJ NEMZETI ALAPTANTERV ZENEI FEJEZETÉVEL KAPCSOLATBAN

Az elmúlt évben alulról jövő kezdeményezés eredményeképpen megalakult (és jelenleg bejegyzés alatt álló) ÉTHOSZ 2020. február 14-én délután ülésezett, amelyen részt vett Rónaszékiné Keresztes Mónika, az Emberi Erőforrások Minisztériumának zeneoktatásért felelős miniszteri biztosa és Lakner Tamás, a Pécsi Tudományegyetem művészeti karának professzora. Az új NAT ismertetése és a gyümölcsöző beszélgetés után az ÉTHOSZ tagsága egyhangúlag (tartózkodás nélkül) a következő állásfoglalást fogadta el:

Az ÉTHOSZ február 14-i ülésén részt vevő tagsága és elnöksége az új Nemzeti Alaptanterv zenei részét alapvetően jónak, sőt kifejezetten inspirálóknak tartja, a következő szakmai indokok alapján:

- a kodályi zenei nevelési elvek – amelyek a magyar zeneoktatásnak világhírt szereztek – ismét kellő súllyal jelennek meg az Alaptantervben és továbbra is megfelelő, biztos alapját képezik a magyar ének-zeneoktatásnak;

- Kodály szavaival: „Mielőtt más népeket akarunk megérteni, magunkat kell megértenünk. Semmi sem alkalmasabb erre, mint a népdal. Erre az alapra épülhet olyan zenei műveltség, mely nemzeti, de lelket tár minden nép nagy alkotásainak.” Valóban ez lehet az egyetlen közös nevező a magyar ifjúság számára, amin minden további zenei építmény megalapozódhat és kiteljesedhet.

- az értékközpontú szemlélet hangsúlyozása ugyancsak kulcsfontosságú, hiszen a zenei nevelésben is – mint minden más oktatott tantárgyban – a szakmai szempontoknak kell elsőbbséget élvezniük, és a zene megítélését sem lehet divatnak, vagy egyéni ízlésnek/ízléstelenségnek, netán szubkulturális igényeknek alávetni;

- Minthogy „az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás)”, ezért az éneklés és a zenetanulás azok számára is kívánatos, sőt szükségessé teheti az ének-zene művelését, akik ezt eddig esetleges, vagy felesleges időtöltésnek tekintették. Ezt a legújabb agykutatások is aláhúzzák (Hámori József, Freund Tamás);

- az új NAT kiemelt fontosságúnak tartja a kóruséneklést (szintén kodályi örökség), aminek elősegítése érdekében védett sávba helyezi a kórusfoglalkozások idejét;

- végül a zenei nevelés hatékonysága érdekében a megfelelő osztályokban (ahol csupán heti egy énekóra van, vagy annyi sem) törekszik az énekórák számának növelésére.

Összefoglalva tehát a fentieket, az ÉTHOSZ vezetősége és tagsága igen ígéretesnek tartja az új NAT ének-zenei tervezését és nagy várakozással tekint a kerettanterv megjelenése elé. (ÉTHOSZ)

Egy kis technika... 145.

Ezúttal egy rendkívül egyszerű, ugyanakkor nagyon hatásos szövegjavító trükköt ajánlok. Türelmes kórusvezetőknek, illetve gyakorolni hajlandó kórustagoknak. Ugyanis meglehetősen időigényes. De megéri ráfordítani, mert csodás az eredmény.

Annyiból áll csupán, hogy a javítandó szó minden egyes hangzóját külön mondjuk el, köztük kb. 1 másodperces hézaggal. Ha a végére értünk, lassú levegővétel után kimondjuk a teljes szót.

Például: b, - u, - j, - d, - o, s, - i, - k. ....bujdosik.

Meg fogunk lepődni, mennyire „előre” került az artikuláció.

Persze azért a részletekre figyelni kell:

- minden egyes mássalhangzót röviden képezzünk, csak mintegy kipattintva!
- a kettős mássalhangzókat viszont hosszán, sőt hosszabban, mint majd a szóban szerepel!
- amit nem lehet hosszítani, azt kétszer pattintjuk ki: t, t; vagy p, p;
- járulékos magánhangzó ne kapcsolódjon a mássalhangzókhöz: tehát nem bö, vö, tö, stb.
- a magánhangzók ne legyenek hangosabbak a mássalhangzóknál!
- ha ajakkerekítéses a magánhangzó, a szájforma tökéletes legyen!

A gyakorlás variálható úgy is, hogy a magánhangzókat teljesen némán mondjuk. Esetenként ez még hatásosabb. Rizikója viszont az, hogy ha nem hangzik fel ténylegesen a magánhangzó, akkor esetleg nem teljesül minden része a mozdulatsornak, ami az adott magánhangzóhoz kell. Magyarán, csak félig meddig csinálja az éneklő a feladatnak ezt a részét, s ez kihat az eredményességre.

Ha fontos, hogy egy kórusmű üzenete eljusson a hallgatóhoz, akkor nem elégedhetünk meg egy érthetetlen hangmasszával.

Előbb a szöveg legfontosabb szavát, aztán mondatát próbáljuk meg ezzel a gyakorlással végig venni, aztán egyre több részletet. De ha minden próbán csak egy kevés idő jut erre, akkor is emeljük be a szokásaink közé, mert a szöveg érthetőbbé válásán túl a hangképzés terén is gazdagodunk általa (a jó helyen képzett hangzók nyomán a levegő használat gazdaságosabb lesz, a hang maga pedig szebb színű és dúsabb). Tessék kipróbálni!

Dr. Bruckner Adrienne